

УДК 342.951
DOI <https://doi.org/10.32782/chern.v6.2022.10>

В. П. Мороз
доктор юридичних наук, професор,
завідувач Навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем
протидії організованим злочинності та корупції ННІП та ПФПП
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
orcid.org/0000-0003-4433-3731

А. Чепіжко
ад'юнкт
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
orcid.org/0000-0002-7395-9541

ДОСВІД НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ: ЗАРУБІЖНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті досліджується окремі проблемні питання щодо сприймання й урегулювання міжнародного досвіду розвинених країн світу по використанню досвіду наданні адміністративних послуг у сфері ліцензування об'єктів дозвільної системи та зроблено висновок щодо започаткування досвіду інших країн в законодавство України. Головною метою роботи є аналіз зарубіжного досвіду легалізації вогнепальної зброї, оцінка запровадження зброї на території України та зміна нормативно-правового регулювання незаконного володіння зброєю.

На теперішній час дане питання все більше набирає актуальності в нашій державі, адже наша країна, наше суспільство свідомо прийняло дуже важливе рішення в розвитку та євроінтеграції. Нині в Україні відбуваються значні зміни та нововедення у сфері адміністративних послуг. Потреба у змінах є цілком очевидно: повномасштабна війна на території України, довгі черги, нескінченні відвідування чиновницьких кабінетів, численні платежі невідомо з яких підстав – все це добре знайомо кожному з нас. В нашій державі й сьогодні законодавство про обіг зброї залишається архаїчним, правове регулювання режиму обігу зброї ще є неефективним, а суб'єкти реалізації адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї функціонують в умовах значних корупційних ризиків, вбачається доцільність в дослідженні можливостей вдосконалення правового регулювання.

Тому нашою державою забезпечується спроба перейти на новий рівень відносин між громадянином та державою, що передбачає зручні умови отримання адміністративних послуг та свідомий внесок досвіду інших країн світу.

Ключові слова: міжнародний досвід, ліцензування вогнепальної зброї, вогнепальна зброя, зброя, надання адміністративних послуг.

Moroz V. P., Chepizhko A. INTERNATIONAL EXPERIENCE IN PROVIDING ADMINISTRATIVE SERVICES IN THE FIELD OF LICENSING OF PERMITTING SYSTEM OBJECTS

The article examines certain problematic issues related to the perception and regulation of the international experience of developed countries in the use of administrative services in the field of licensing of licensing system objects and draws a conclusion about the introduction of the experience of other countries into Ukrainian legislation. The main purpose of the work is to analyze foreign experience in legalizing firearms, assess the introduction of firearms in Ukraine, and change the legal regulation of illegal possession of weapons.

Currently, this issue is becoming increasingly relevant in our country, as our country and society have consciously made a very important decision in the development and European integration. Ukraine is currently undergoing significant changes and innovations in the field of administrative services. The need for change is quite obvious: a full-scale war on the territory of Ukraine, long queues, endless visits to official offices, numerous payments for unknown reasons – all of this is well known to each of us. In our country today, the legislation on arms trafficking remains archaic, the legal regulation of arms trafficking is still ineffective, and the entities implementing the administrative and legal mechanism for the formation and implementation of state policy in the field of arms trafficking operate under conditions of significant corruption risks, and it is advisable to explore the possibilities of improving legal regulation.

Therefore, our state is making an attempt to move to a new level of relations between the citizen and the state, which provides for convenient conditions for obtaining administrative services and a conscious contribution of the experience of other countries.

Key words: international experience, firearms licensing, firearms, weapons, provision of administrative services.

Постановка проблеми. На сьогодні постає багато запитань, як так сталося, що у цивілізованому та глобалізованому світі двадцять першого століття, коли ще в кожного є пам'ять про дві криваві війни, стала можливою агресія небачених із 1939 року масштабів. Ця війна, стала першою в історії людства, яка відбувається за часів існу-

вання соціальних мереж, мобільних телефонів, з яких можна керувати навіть супутниками, самих супутників, з яких видно все живе і не живе на землі, атомних електростанцій, котрі можуть нанести великої загрози людству, бойових дронів та багато інших високо технологічних та професійних складових сучасної цивілізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання вивчення міжнародного досвіду надання адміністративних послуг у сфері ліцензування об'єктів дозвільної системи в Україні завжди були предметом для дослідження багатьма вченими. Теоретичним та практичним аспектом даного дослідження є більше взяті матеріали інтерв'ю відомих людей України, таких як Президент України Володимир Зеленський, міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба. Були взяті за основу дослідження нового звіту опитування від Швейцарського незалежного наукового центру Small Arms Survey за авторством викладача Університету Олд Домініон Аарона Карпа, щодо кількості вогнепальної зброї на руках у цивільних осіб у всьому світі.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є опрацювання та розкриття головних аспектів використання та започаткування міжнародного досвіду країн світу, щодо здійснення органами поліції заходів по забезпеченню дотримання правил дозвільної системи особами на які розповсюджується їх сфера в наданні адміністративних послуг.

Виклад основного матеріалу. Це особливо сьогодні набуло свого поширення, адже Україна змушена знову відстоювати свою незалежність та свої кордони. Тому, як ніколи, ми та наша держава стає міцнішою та боекратною. Причин цієї війни можна називати багато, як політичних, психологічних так і технічних. Але саме головне, що вона приносить не лише втрати з боку економіки, а несе небачені втрати людського життя. Україна та українці вже обрали для себе головний напрямок в ці тяжкі для нас часи. Ми обрали, захищати свою державу, свою землю, свою родину та близьких, мирне та благополучне життя для наших дітей.

Україна на сьогоднішній день йде по великій інтегрованій програмі щодо її розвитку та зміцнення. Наприклад, якщо говорити про широкий погляд на відносини між Європейським Союзом та Україною, наша держава робить великий крок до євроінтеграції. 28 лютого 2022 року, після вторгнення Російської Федерації на територію нашої держави, Україна подала заявку на членство в Європейському Союзі. Вступ до Європейського Союзу є на поточному порядку денному у багатьох країнах та має за основу майбутнього розширення ЄС з 2022 року в єдиний ринок ЄС та остаточним вступом до ЄС.

Хочемо звернути увагу, що Україна стала одна із семи країн-кандидатів на вступ до ЄС разом з такими країнами, як Туреччина, Албанія, Сербія, Молдовою, Чорногорією та Македонією.

Хочемо зазначити, що 23 червня 2022 року, Україна набула статусу кандидата на вступ до Євросоюзу [1]. Для України це лише перший крок, але складний крок, на шляху до вступу нашої державі потрібно провести ряд реформ та адаптувати українське законодавство у відповідності до євро-

пейських критеріїв. На цей момент, перед Україною, стоїть ряд завдань, які необхідно виконати, а саме: посилення боротьби з корупцією; проведення реформи Конституційного Суду України; продовження судової реформи в Україні; антиолігархічний закон; здійснення боротьби з відмиванням коштів; «Закон про медіа», а саме приведення медіа законодавства у відповідність до європейського; зміна законодавства про національні меншини. Тому, хочемо зазначити, що законодавство України чекає низка внесення змін та доповнень, а саме головне це налагодження механізмів виконання даного законодавства.

Також, хочу зазначити, що ще однією важливою подією для розвитку нашої країни на міжнародній арені, на міжнародній підтримці для України та населення стало подання заявки на вступ до НАТО. Така заявка буда подана Україною у прискореному порядку, як наприклад, це зробили такі країни, як Швеція та Фінляндія.

Ця найважливіша, на мій погляд, історична подія сталася саме 30 вересня 2022 року, коли президент України Володимир Зеленський підписав заявку на вступ до НАТО у прискореному порядку, за процедурою, яка буде відповідати нашому значенню для захисту всієї нашої спільноти [2]. Наразі, це рішення повинно дійти єдиного консенсусу всіма 30 країнами – членами Альянсу, а з боку України виконання усіх вимог для поглиблення партнерства у НАТО. Але позитивним для нас, є те, що Генеральний секретар Альянсу ЄНС Столтенберг, зі свого боку, заявив, що двері в НАТО для України відкриті.

Ми хочемо підтримати думку міністра закордонних справ України Дмитра Кулебу та доповнити його думку, що Україна вже як де-факто перебуває у складі НАТО. Залишилось лише дане питання та статус оформити юридично та на політичному рівні. Адже, хочемо зазначити, що нажаль своє право перебувати у членстві Альянсу наш український народ показав та продовжує показувати на полі бою, де гинуть не лише військові, а й цивільні і, нажаль, діти.

Україна та український народ з 24 лютого 2022 року показує свою міць, мужність, витривалість та прагнення до миру та цілісності нашої держави. Україна користується підтримкою багатьох країн світу, серед яких важлива підтримка більше 10 країн наміру членства НАТО, хочемо зазначити, що серед цих країн є: Естонія, Латвія, Литва, Канада, Північна Македонія Румунія, Словаччина, Хорватія, Чехія та Чорногорія.

Міжнародний досвід надання адміністративних послуг у сфері ліцензування об'єктів дозвільної системи несе для України широкі можливості до розвитку та започаткування нових можливостей в інтеграції ліцензування об'єктів дозвільної системи в Україні. Вогнепальна зброя в світі наби-

рає масового зростання, так на кінець 2017 року у цивільного населення світу налічувалося приблизно 857 млн. одиниць і це приблизно 100 млн. одиниць з якої зареєстровано офіційно, і це лише 12% від загальної кількості.

Хочу зазначити, що Small Arms Survey під час свого опитування, на кінець 2017 року взяло до уваги приблизно 230 країн і територій, де налічувалося приблизно 1 млрд. 13 млн. вогнепальної зброї, 84,6% з якої на руках цивільних осіб, 13,1% – в армії, і 2,2% – у правоохоронних органах [3].

Наприклад, дослідивши опитування Small Arms Survey 2006 року, то незважаючи на те, показник порівняно з 2006 роком, збільшився на 15,7%, це не означає, що тільки кількість зброї вплинула на нього. Свою роль тож зіграло і поліпшення методів збирання інформації та оцінювання компанією всіх даних. І це при тому, що реєстри мають лише 133 країни. Але також важливо взяти до уваги, що величезна кількість зброї в арміях і правоохоронних органах могла бути втраченою.

Хочу зазначити, що за даними опитування Small Arms Survey 2017 року [3], в Україні населення має на руках 4.4 млн. стволів легальної і нелегальної зброї. А наприклад, за даними опитування Small Arms Survey 2017 року в Німеччині зареєстровано 15.8 млн. одиниць зброї як легальної так і нелегальної. Якщо говорити по співвідношенню кількості зброї на 100 осіб, то на кінець 2017 року це приблизно 19.6 одиниць [3].

Надалі хочу більш досконаліше проаналізувати та порівняти процедуру надання адміністративних послуг з питань ліцензування об'єктів дозвільної системи найбільш розвиненої країни Європейського Союзу та країни НАТО, як Канада.

Для кращого розуміння досвіду цієї країни у сфері надання адміністративних послуг у сфері ліцензування об'єктів дозвільної системи, хочемо взяти до уваги та показати деякі важливі відмінні аспекти від законодавства інших країн.

Канада, як федеративна країна, має три чітко відокремлені рівні влади: федеральний, провінційний, муніципальний. Найбільша кількість послуг надається на провінційному рівні, який можна порівняти з рівнем області в Україні.

Вивчаючи докладніше адміністративні послуги в Канаді, хочу звернути увагу, що там такого терміну як «адміністративні послуги» не використовується, але більш точніше підходить поняття «публічні або урядові послуги». Такі послуги включають і ті, які українське законодавство визначає як власне «адміністративні» – регулятивні заходи (пов'язані з прийняттям рішень, видачою документів, реєстраційними діями), а також інші послуги (інформаційні, культурні, освітні, тощо).

В канадському законодавстві все більше приділяється уваги проблематиці надання послуг громадянам.

На теперішній час дана тематика залишається однією з головних у порядку денному на усіх рівнях влади. У центрі уваги є особа та її потреби. Хочемо звернути увагу, що особливістю державної політики Канади є надання пріоритетного значення створенню «інтегрованих офісів», тобто єдиних офісів, де громадяни можуть отримати широке коло публічних послуг. Тобто різні рівні влади, а в Канаді влада має їх три, а саме федеральний, провінційний та муніципальний рівень, котрі намагаються об'єднувати свої зусилля при наданні послуг, в тому числі створюючи спільні офіси.

Канада завжди працювала над спрощенням послуг, вона оцінювала та визначала ряд послуг, від яких можна відмовитись або, які можна спростувати, або які можна об'єднати з іншими.

Хочемо зазначити, що в Канаді є цікаве правило: якщо особа взагалі не отримала послугу, або не отримала її своєчасно, то їй повертаються сплачені кошти. Останні тенденції у сфері надання послуг у Канаді полягають у: спрощенні відносин громадян з урядом; заохоченні громадян до самообслуговування; заохоченні максимальної співпраці між різними органами і рівнями влади; використанні нових технологій (і нових медіа, наприклад, відео-інструкції на YouTube). Цікаво, що на перспективу акцент робиться навіть не на комп'ютер, а на мобільні телефони.

Якщо говорити про отримання ліцензії на зброю, то її може отримати мешканець Канади, який досяг 18 років та виконав особливу процедуру для її отримання та не має обставин що забороняють володіти вогнепальною зброєю. Цікавим є те, що для отримання такої ліцензії, не обов'язково мати громадянство Канади, по канадському законодавству власником зброї може бути навіть тимчасовий резидент, тобто людина яка тимчасово перебуває в країні. На відміну від українського законодавства, дозвіл на вогнепальну зброю може отримати лише громадянин України. В українському законодавстві за відсутності будь-яких дозволів, особи, які досягли 18 років, можуть володіти пневматичною зброєю калібром менше 4,5 міліметрів і швидкістю польоту кулі нижче 100 метрів в секунду, револьверами та пістолетами під патрон Флобера, ножами побутового призначення, а також газовими балончиками (крім тих, які використовуються співробітниками правоохоронних органів). Обіг вказаної категорії засобів самооборони не регулюється законодавством України. Усі вимоги та правила по отриманню дозволів зазначаються в Наказі МВС України від 21 серпня 1998 року № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими

чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» [4].

Вивчаючи законодавство Канади, хочу звернути увагу, що в Канаді існує таке поняття, як мінорна ліцензія. Отримати так звану мінорну ліцензію можуть підлітки від 12 до 17 років та з таким документом мати право користуватись зброєю вільного обігу або купувати набої до зброї, котру їм можуть передавати сторонні законні власники.

Для отримання ліцензії на зброю в Канаді потрібно клопотати про право надання такого дозволу. По-перше, у отриманні такого права, це є реєстрація на курси зі збройової безпеки. У Даній державі особа яка подіє данні для отримання дозволу, має пройти лише одне заняття зі збройової безпеки, його в Канаді називають CFSC – Canadian Firearms Safety Course. Але існують випадки, коли громадяни подають документи для отримання ліцензії на зброю з обмеженим обігом, то за таким випадком потрібно буде пройти два таких заняття, які мають назву CFSC + CRFSC. Такі одноденні курси тривають від 6 до 10 годин кожен та в залежності від кількості слухачів. В кінці кожного курсу, громадянин проходить тести і через місяць отримує на власну пошту папери у двох екземплярах про закінчення курсу зі збройової безпеки.

По-друге, у отриманні ліцензії на зброю є збір документів та заповнення анкети про отримання дозволу на зброю. При заповненні анкети, обов'язковою умовою, є надання рекомендацій двох мешканців Канади (не обов'язково резидентів). Особа яка не є постійним резидентом, або постійний резидент Канади але перебуває в Канаді менше ніж 5 років – то такій особі буде потрібен лист від Консульства про відсутність судимості. Таку довідку Консульство надає від 14 до 30 днів. Зібравши всі документи та заповнивши анкету, отримавши документи про проходження курсів збройової безпеки, вони відправляються до відповідного підрозділу поліції Канади.

Висновки. Порівнюючи ці країни, однозначно можна дійти до висновку, що законодавство Канади чітко має установлені умови отримання ліцензії на право володіння зброєю, дана країна має налагодженні та чітко розвиненні технічні та інформаційні бази. Це країна з розвинутою

технічною під складовою застосування та використання громадянами технічних баз та сайтів у різних зручних мережах.

Україна може брати за основу, чітку організовану роботу фізичного офісу канадського законодавства, веденням чітко злагодженої роботи офісу, з наявними гарно обладнаними робочими місцями, технічною базою та державним обслуговуванням. Потрібно також розвивати IT-технології на території України, щоб все більше розвивалася тема «електронного цифрового підпису», щоб для отримання послуги, було достатньо звернутися онлайн чи електронною поштою на сайті отримання певного виду послуги. Або отримуючи ту чи іншу послугу, проходити на сайті процедури, наприклад, ідентифікацію особи, для ідентифікації особи, якщо це дійсно потрібно, можуть використовуватися також інші інструменти (наприклад, уточнюючі питання персонального характеру, як це використовується аналогічно в банківській системі).

Отже, хочу дійти до висновку, що Україна вистійть та доведе всьому цивілізованому світові, що ми – українці, справжня нація, ми нація і держава, котра здатна себе захищати й російська агресія проти нас робить нас єдиною та консолідованою державою.

Література

1. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС, Урядовий портал органів виконавчої влади України, 23 червня 2022 рік. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes>
2. Звернення Президента України, підписуючи заявку України на вступ у пришивдшеному порядку до НАТО. URL: <https://www.president.gov.ua/news/mi-robimo-svij-viznachalnij-krok-pidpisuyuchi-zayavku-ukrayi-78173>
3. Estimating Global Civilian-held Firearms Numbers By Aaron Karp Publications Briefing Paper, June 2018. URL: <https://www.smallarmssurvey.org/resource/estimating-global-civilian-held-firearms-numbers>
4. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : Наказ МВС України від 21 серпня 1998 року № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>